

majus donum. Accedit quod hoc donum non in una tantum vocatione congrua consistit, sed in multis quæ per longum temporis spatium cum quadam peculiari observatione, et quasi continuatione opportunis temporibus dantur, ut lapsus gravis non interveniat nec permittatur; hoc autem providentia genus magnus favor est, et singulare donum; ergo.

13. *Tertia conclusio.* — *Opinio Valent.* — *Declaratur conclusio.* — Dico tertio: perseverantia per quam homo adultus paucō tempore, et per paucos actus in gratia durat, in eo tamē usque ad mortem pervenit, speciale donum gratiæ est. Contra hanc assertionem videtur sensisse Valent., in *Controvers. de divina gratia*, p. 3, ubi sic ait: *Ad perseverandum in gratia obtenta paulo ante mortem, doctissimi existimant abunde satis esse gratiam habitualē cum actuali, quæ ad illam obtinendam fuerit necessaria.* Sed nihilominus conclusio certa esse videtur, et præter generales locutiones Conciliorum et Patrum, illam in particulari tradit Richard. de S. Victor, tract. de Eruditio, inter homin., lib. 1, p. 1, cap. 4, dicens sine divina protectione neque ad modicum tempus posse hominem perseverare. Et idem sentiunt D. Thomas et alii Scholastici communiter, et Valent. in tom. 2, disput. 8, quæst. 1, punct. 6, § *Sed est tamen*, tacite exponit, quod prius dixerat, intelligendum esse quoad auxilia interna et supernatura, non vero esse excludendam specialem providentiam et protectionem quoad genus et opportunitatem mortis sine periculo peccandi. Et ratione hujus partis probatur hæc assertio statim cum sequenti; nunc ergo solum declaratur, supponimusque hanc durationem gratiæ, licet sit brevis temporis, merito perseverantiam appellari propter perventionem ad finem; hinc ergo duplex beneficium speciale in ea perseverantia dari potest. Unum est, quo pro illo tempore non tantum datur homini auxilium sufficiens ad non peccandum, vel ad efficiendos actus ad salutem necessarios, sed etiam datur auxilium efficax et congruum; at hoc semper est singulare beneficium, ut supra l. 5 ostensum est; ergo ex hac parte donum hoc est speciale gratiæ donum, ultra illud quod ad justificationem est necessarium, licet non sit specialius quam ad unum vel alium actum supernaturalem, vel ad unam tentationem vincendam necessarium sit. Quod si nec una tentatio gravis, nec alicujus supernaturalis actus obligatio in eo brevi tempore occurrat, tunc ipsummet auxilium, ad talem

justificationem datum, peculiarem rationem gratiæ habet, quia scilicet datum est eo tempore quo futurum est non solum efficax, sed etiam, ut ita dicam, finaliter efficax; quæ circumstantia non provenit sine Dei præordinatione et providentia speciali; et tanti momenti est, ut æterna salus ab illa pendeat; ergo ex hac etiam parte crescit hoc beneficium, estque speciale gratiæ donum.

14. *Dubitatio resoluta in priore parte.* — Sed quæres quod sit majus gratiæ auxilium, hoc, vel illud quod secundo loco explicamus, nam de primo nulla est controversia, quin alios duos omnino supereret, nam simul includit omnia gratiæ beneficia quæ in illis divisa sunt. Dico ergo hoc tertium esse simpliciter majus donum gratiæ, secundum vero secundum quid posse excedere in ratione auxili. Recolenda est distinctio data in lib. 5, posse auxilia gratiæ comparari, vel in ratione entis seu principii activi physice aut moraliter, vel in ratione beneficij magis commodi, et majoris aestimationis. Hoc ergo posteriori modo, dico, longe majus beneficium gratiæ esse perseverantiam brevissimi temporis usque ad mortem, quam sit perseverantia cujuscumque temporis, quæ ante mortem amittitur. Ita sensit Augustinus, dicto cap. 1 de Dono perseverantie, punct. 6, § *Potiusque hanc habuit unius anni fidelis, et quantum infra cogitori potest, si donec moreretur fideliter rixit, quam multorum annorum, si exiguum temporis ante mortem a fidei stabilitate defecit.* Et ratio est clara, quia gratia quæ fit in secundo perseverantiae modo omni modo est temporalis, et re ipsa non est habitura effectum vita æternæ; gratia vero tertio modo collata est æterna, et in semine continet efficaciter beatitudinem æternam, quam prior gratia solum continet sufficienter; ergo simpliciter tercia illa perseverantia est majus donum, nam, ut recte dixit D. Thomas, Rom. 8, lect. 6: *Bonum hominis non solum consistit in quantitate charitatis, sed præcipue in perseverantia usque ad mortem.* Quod etiam ex primaria utriusque causa colligi potest, nam hæc tercia perseverantia provenit ex prædestinatione et electione efficaci, qua Deus talem hominem ad regnum æternum elegit; secunda vero non oritur ex tanto amore Dei, ut per se notum est, quia perseverantia finalis est infallibiliter conjuncta cum divina electione ad gloriam, quia neque hæc potest carere suo effectu, cum voluntas Dei efficax infallibiliter impleatur, nec ille effectus potest sine finali perseverantia obtineri,

quia solum salvator qui usque in finem perseverat. Est ergo hæc tercia perseverantia majus donum, ideoque illa est perseverantia simpliciter, altera tantum secundum quid.

15. *Secunda pars resolutionis suadetur.* —

Erasio. — *Præcluditur.* — *Altera solutio ejusdem evasionis.* — At vero si illa dona comparentur in entitate physica vel in ratione auxili, quod est principium operandi physice vel moraliter, sic perseverantia temporalis diurna potest in multis excedere perseverantiam finalem brevi temporis. Primo, in multitudine actuum bonorum, qui sunt specialia dona Dei, et consequenter etiam in multitudine auxiliorum quæ ad illos actus dantur. Secundo, in perfectione etiam ipsorum actuum, quia fieri potest ut perseverans brevi tempore solum actum attritionis habeat cum communibus actibus moralibus elemosynæ vel similibus; alijs vero diu perseveraverit, plures perfectos actus dilectionis Dei exercendo, et multa pro ipso patiendo, vel austeram vitam profitendo, quod sine pluribus, et majoribus, ac efficacibus auxiliis facere non potuit. Dicunt vero aliqui perseverantiam finalem, quantumvis brevem, semper excedere in ratione auxili, propter specialem difficultatem quæ in illo ultimo tempore vitae occurrit, et ex multis impedimentis, tam intrinsecis quam extrinsecis, tunc occurrentibus consurgit, et sine specialissimo auxilio superari non potest. Sed respondemus imprimis hoc non posse cum fundamento universaliter affirmari, quia nulla est causa quæ necessario inducat tantam difficultatem, et contrarium videatur experientia posse constare. Nam multi peccatores, usque ad tempus ægritudinis in peccato existentes, solent tunc per sacramenta justificari cum magnis signis doloris et penitentiae, et ita interdum cum magna pace, et sine ulla perturbatione, aut gravi tentatione vitam finire. Et, licet verum sit hoc esse magnum beneficium Dei sub priori consideratione spectatum, non tamen includit necessario auxilium aliquod positivum in entitate perfectius quam sint auxilia, quæ alteri in discursu vitae ad excellentiores actus, vel ad vincendas gravissimas tentationes conferuntur. Unde ulterius dicimus quod, licet difficultates articuli mortis aliquando sint gravissimæ, etiam possunt in discursu vitae sæpe maiores occurtere, et quod ad illas vincendas majus auxilium necessarium sit, ut est occasio patienter ferendi gravissimas injurias, vel gravissima nocumeta, etc. Ac breviter opti-

me explicatur exemplo Job, in quo fortasse major fuit difficultas perseverandi toto tempore tentationis suæ quam postea tempore mortis, et comparando auxilia prioris temporis ad auxilium quod habuit tempore mortis, fortasse illa fuerunt multo majora, et nihilominus, si habuisset priora sine illo ultimo, multo minus beneficium fuisset, quam si habuisset sola posteriora auxilia sine prioribus, quia majus illi damnum esset prius vincere omnes illas tentationes, et in eis perseverare in gratia, ac postea cadere ac damnari, quam si caruisset prioribus efficacibus auxiliis et vinceretur, postea vero resurgeret per poenitentiam, et brevi tempore usque ad finem perseveraret. Quamvis ergo brevis perseverantia finalis simpliciter in ratione doni ac beneficii excedat, quia finalis, nihilominus, quia brevis, excedi potest a diurna non finali, in entitate et virtute activa auxiliorum quæ includit.

16. *Quarta conclusio.* — *Impugnatio conclusionis.* — *Præoccupatio objectionis.* — Dico quarto: conservatio gratiæ usque ad mortem, etiamsi absque ulla cooperatione hominis justificati fiat, nihilominus sine speciali auxilio gratiæ, et singulari dono perseverantiae non confertur. Hæc assertio ab aliquibus vel negata vel in dubium revocata est, quia illa conservatio vel non meretur perseverantiae nomen, vel ad illam non est necessarium ullum auxilium, nedum speciale. Primum fit verisimile, quia perseverantia proprie significat modum liberum aut humanum perseverandi in actione aut vita inchoata, et ideo non dicitur brutum proprie perseverare in opere suo vel in modo operandi, sed perseverare dicitur qui libere potest ab eo quod inchoavit desistere. Dicit enim perseverantia constantiam opositam mutabilitati ex libertate arbitrii creati provenienti. Ergo infantes, vel amentes, dormientes, aut similes, etiamsi in gratia durent, quia in eis a Deo physice conservatur, ipsi tamen non possunt dici perseverare in illa, quia ad illam gratiæ conservationem nihil ex parte sua libere conferunt. Et hinc sequitur, secundum se ad gratiam illo modo conservandam non esse necessarium speciale auxilium, quia nullum necessarium est præter actionem physicam conservativam gratiæ, eidemque debitam, quamdui contrarium corrumpens non intercedit. Assumptum probatur, quia auxilium proprium gratiæ non datur nisi ad actiones liberas et aliquo modo supernaturales; sed in illo per-

severantiae seu durationis modo tales factio-nes non interveniunt; ergo ad illa non est necessarium proprium gratiæ auxilium. Neque hic dicendi modus videtur contrarius illis regulis generalibus, quod solum salvantur qui perseverant usque in finem, et quod nemo perseverat sine speciali auxilio. Nam utraque potest exponi de adultis utentibus ratione pro tempore apto et habili ad perseverandum, et non perseverandum; nam verba juxta subiectam materiam intelligi debent. Sicut etiam Paulus generaliter dixit: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Quod intelligendum necessario est de his qui sunt apti ad certandum. Nam pueri sine certamine coronabuntur. Et similiter Innocent. III, in c. *Majores*, de Baptism., de solis adultis illam generalem sententiam intelligit: *Qui non crediderit, condemnabitur.* Quia de proprio actu credendi, ut proprietas verborum postulat, illam intellexit. Sic ergo in proposito, quia perseverare in rigore proprium est adulorum, non male de illis exponitur quod dixit Christus: *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*, et consequenter de eisdem intelligetur canon 22 Concilii Tridentini: *Si quis dixerit justificatum sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse, anathema sit.* Nam plane videtur loqui de auxiliis quæ ad operandum dantur. Unde loquitur solum de his qui perseverando propriis actibus justitiam custodiunt, ut sunt adulti. Igitur in omnibus et solis personis aptis ad proprie perseverandum, speciale auxilium erit necessarium. Denique ratio potissima D. Thomæ et Augustini, qua solet hæc necessitas probari, est difficultas operandi virtutem, et vincendi tentationes in natura lapsa; hæc autem ratio solum habet locum in his qui ratione utuntur, ut per se notum est; ergo de eisdem est sermo, quoties de perseverantia ejusque dono tractatur.

17. *Stabilitur conclusio.* — *Tertiae objectio-nis solutio.* — His vero non obstantibus, assertio posita communiter recepta est. Et sine dubio est magis consentanea Scripturæ, et doctrine Conciliorum et Augustini, et communior Scholasticorum. Nam antiqui nihil in hoc inter parvulos, et adultos distinguunt, moderni vero qui hoc attigerunt ita de perseverantia sentiunt. Unde imprimis negandum non est parvulos morientes in gratia, in illa usque ad finem perseverare, nam terminis utendum est juxta communem usum sapientum in unaquaque arte, vel doctrina; omnes autem Theologi illam permanentiam

integræ usque ad mortem in quocumque homine viatore perseverantiam usque in finem appellant. Unde D. Thomas in locis citatis, et sæpe alias, inter proprias perseverantiae significaciones, unam esse dicit continuationem in gratia usque ad mortem, nec requirit quod hæc continuatio sit aliquo modo voluntaria vel libera personæ ita in gratia permanenti, sed solum ut sit continuatio quasi non interrupta, et quod ad talem terminum perveniat. Augustinus etiam in toto lib. de Perseverant. illam supponit dari parvulis qui in statu gratiae moriuntur. Imo, a cap. 9 usque ad 13 et 17, et alius innumeris locis, maxime urget argumentum a parvulis de-sumptum, ut probet donum perseverantiae speciali dono et beneplacito Dei, sine proprio hominis merito, dari. Deinde interdum adul-tus perseverat in gratia pro aliquo tempore sine usu aliquo libertatis suæ, ut cum dormit et aliquando non peccat sine ullo actu vel libertate, et ita perseverat pro tunc in gratia, et non sine aliquo speciali favore Dei avertens occasiones vel motiva quæ illum ad peccandum excitare possent, et fortasse etiam inducere; ergo etiam parvuli merito dicentur perseverare, etiamsi libertatem ad perseverandum habere non possint. Accedit tandem quod, licet illi infantes non possint amittere gratiam pro illo statu seu tempore, tamen simpliciter sunt capaces illius documenti, quia possunt vivere usque ad illud tempus in quo gratiam libere amittant; ergo hoc satis est ut vere ac proprie perseverare dicantur, quando ad finem brevis vita perveniendo ab illo periculo liberantur. Nec brevitas temporis ob-stare potest quomodo illa perseverantia dicatur, nam (ut ex Augustino supra retuli) si usque ad finem perveniat, etiamsi tantum unius anni, vel quantum infra cogitari potest, existat, vera est in Christo perseverantia.

18. *Probatur primo conclusio.* — *Secundo ex Augustino.* — *Tertio ex Philippens. 1, num. 29.* — Supposito ergo vero usu et sensu verborum, optime probatur assertio ex generali definitione fidei, quod justificatus sine speciali auxilio Dei in gratia perseverare non potest, quia non licet nobis ab illa regula parvulos excipere, cum etiam illi in gratia perseverent. Secundo, ait Augustinus, de Dono Perseverant., cap. 2, omnes qui quocumque casu moriuntur in Christo, donum perseverantiae recipere; sed parvulus baptizatus qui in infantia decedit, in Christo moritur, et perseverantiam recipit; ergo dono Dei et pro-

pter Christum illam accipit. Simile argumen-tum sumi potest ex perseverantia Sanctorum Innocentium, applicando verba Pauli ad Philippens. primo: *Vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro ipso patiamini.* Ex quibus Augustinus colligit etiam perseverantiam esse donum Dei, quia pati pro Christo ad perseverantiam pertinet. At vero de Innocentibus verissime dicitur illis donatum esse pro Christo, non solum ut in Christum crederent, sed etiam ut pro ipso paterentur; ergo illis donata est perseverantia propter Christum; ergo fuere capaces hu-jus doni sine propriis actibus; ergo eadem ratione omnes infantes, qui post justificati-onem quocumque modo moriuntur in Christo, speciale Dei donum recipiunt. Præterea in cap. 8 eamdem universalem sententiam his verbis tradit: *Voluntate Dei stat quicunque stat;* cum enim dicit, *voluntate Dei*, de grata-ta voluntate conferendi speciale benefi-cium loquitur aperte; at parvuli qui moriun-tur in gratia, vere dicuntur stare; ergo vol-un-tate et gratia Dei stant et perseverant.

19. *Quarto ex doctrina ejusdem Augustini.* — Præterea sequitur hæc veritas ex alio Au-gustiniano et vero dogmate de efficaci elec-tione omnium salvandorum ante prævisa me-rita: nam cum hoc dono gratuitæ electionis efficacis ad gloriam conjuncta est necessario perseverantia, quia est medium necessarium ad illum finem, et ad illius electionis execu-tionem, et ideo a divina gratia et protectione maxime pendet, juxta illud 2 ad Timoth. 2: *Firmum fundamentum Dei stat, habens signa-culum hoc, cognovit Dominus qui sunt ejus.* Scientia, scilicet, approbationis et prædesti-nationis, ut in sequentibus declarat. At vero parvuli, qui moriuntur in gratia, salvantur; ergo fuerunt præelecti; ergo ex vi illius electionis ita Deus disponit tempus vitae eorum ut infra illum terminum concluderetur, in quo illam in statu gratiae consummarent, prius quam caderent vel ab illa deficere possent; ergo saltem ratione hujus specialis providen-tiæ talis perseverantia est speciale donum Dei. Unde Augustinus, dicto lib., cap. 17: *Videte (inquit) a veritate quam sit alienum, negare donum Dei esse perseverantiam usque in finem, cum vita huic, quando voluerit, ipse det finem, quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem; quæ ratio hominibus etiam parvulis generalis est.* Imo de his subdit: *Sed mirabilior, et fidelibus evidentior largitas bonitas Dei est, quod etiam*

parvulis, quibus obedientia non est illius etatis ut detur, datur hac gratia. Et hoc optime con-firmant verba Sapient. 4: *Raptus est ne ma-litia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio de-ciperet animam illius.* Ex quo loco solent hoc donum colligere Augustinus, ut dicto libr., cap. 14, et de Corrept. et grat., cap. 8, et epist. 105 et 107; et Prosper, carmin. de In-gratis, cap. 31, et merito, nam statim addit Sapiens: *Placita enim erat Deo anima illius, propter hoc properavit illum educere de medio iniuritatum.* Simili modo idem, lib. de Voca-tion. gent., cap. 22, valde urget causam par-vulorum, dicens in eis ostendi hoc donum evidenter, quia non fortuito et casu in tali ætate et statu moriuntur, sed ex singulari providentia et protectione Dei, juxta illud Job. 14: *Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est, constituiti terminos ejus, qui præteriri non poterunt.* In ordine igitur ad hanc specialem providentiam Dei optime intelligitur quo modo in parvulis locum habeat, ac necessarium sit perseverantie donum ut salventur.

20. *Fit satis dubio de parvulis.* — Et ita etiam responsum est ad peculiarem rationem dubitandi de his parvulis positam. Jam enim declaratum est quomodo vera perseverantia in eis locum habeat. Unde etiam colligimus, verba Scripturæ, quæ necessitatem perseve-rantiae ad æternam salutem requirunt, etiam parvulos comprehendere, quatenus in eis locum habere potest perseverantia. Et ideo non est simile de verbis illis: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Præsertim quia Paulus quasi in sensu composito de certantibus lo-quitur, verba enim ejus sunt: *Nam qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitime certaverit.* Non ergo de omnibus, sed de his qui certant, sententiam protulit; at parvuli non-dum in statu certantium constituti sunt, et ideo illos non comprehendit illa sententia, nisi, eo modo quo in Christo et per Christum solum justificati sunt, in eo et per eum pu-gnasse, et viciisse dicantur; vel quia eo modo, quo in agone positi sunt, vel in hoc vice-runt, quod nec impugnari potuerunt, vel si impugnati sunt ut innocentes, suo modo legitime certarunt. Atque eodem modo altera senten-tia: *Qui non crediderit, condemnabitur,* licet in rigore possit ad adultos limitari, nihilominus eo modo, quo parvuli credere possunt, scilicet habitu, ad eos extenditur, ut idem In-nocentius III notat. In præsenti autem multo certius et proprius perseverare dicuntur us-

que ad finem, quando in gratia moriuntur, et ideo necessitas specialis auxili ad perseverandum generaliter tradita ac definita illos etiam comprehendit. Ratio autem hujus necessitatis, quæ a Patribus ex repugnantia fomitis sumitur, vel non est adæquata, sed una ex præcipuis quæ in nobis propriam radicem hujus necessitatis ostendit; vel, quod magis placet, suo modo etiam parvulos comprehendit; nam, licet in illa ætate per fomitem non possint ad peccandum trahi, tamen in se habent incentivum peccati, a quo, si viverent, impugnarentur, vel etiam vincerentur; dum ergo rapiuntur, ne malitia vel fictio, qui sunt fructus fomitis, illos dejiciant, per donum perseverantiae præveniuntur ne a fomite vincantur, et ita etiam in parvulis ex corruptione et inordinatione naturæ hujus gratiæ necessitas desumitur. Atque ex his solutum manet secundum argumentum in principio questionis positum. Primum autem et tertium postulant quæstiones in capitibus sequentibus tractandas.

CAPUT V.

QUID SIT DONUM PERSEVERANDI USQUE IN FINEM,
QUIDVE ULTRA POTESTATEM PERSEVERANDI
ADDAT?

1. Donum perseverantiae non est habitus. — Probatur primo. — Probatur secundo. — Primum omnium supponendum est, hoc donum perseverantiae non esse aliquem habitum. Ita docuit D. Thomas, dicta quæst. 109, art. 10, estque res per se evidentissima. Primo, quia gratia habitualis, cum omnibus habitibus virtutum et donorum quæ illam comitantur, infunditur omnibus justificatis; et tamen non omnibus infunditur donum perseverantiae; ergo hoc donum non est habitus infusus. Major supponitur ex lib. 6; minor certissima est, quia omnes qui recipiunt hoc donum perseverantiae, de quo tractamus, perseverant; at non omnes justi perseverant, neque omnes hoc donum recipiunt. Dices donum perseverantiae non esse habitum veluti conaturaliter debitum gratiæ habituali, et ideo non omnibus justis infundi; nihilominus tamen esse posse quemdam habitum fidei extraordinarium, et non debitum, nec naturæ, nec habituali gratiæ, quem Deus sua liberitate infundit cui et quando vult. Sed contra hoc argumentor secundo, quia talis habitus

frustra et sine fundamento fingitur, cum vix possit mente concipi. Nam vel est in essentia animæ, et sic, vel non potest addere virtutem operandi distinctam a gratia; vel est in potentis, et sic non potest non versari circa materias virtutum et donorum, et inclinare ad actus illorum. Unde non potest non esse aliqua virtus, vel donum quod distingui non potest a donis et virtutibus quæ nunc infunduntur, cum nulla ratio distinctionis excogitari possit.

2. Tertio probatur. — Tertio, qualisunque fingatur talis habitus, de se potest amitti durante vita; donum autem perseverantiae amitti non potest, teste Augustino, dicto libro, a principio; ergo. Major declaratur ex discurso ejusdem Augustini, quia donum perseverantiae ideo amitti non potest, quia non datur integre, donec per mortem consummetur, et postea perdi non potest. Unde recte dixit Augustinus supra, capite sexto, ideo perseverantiam non posse amitti, quia justus post mortem peccare non potest. At vero habitus in uno instanti infunditur, et postea de se manet subjectus mutationi liberi arbitrii, ac proinde ammissibilis est, ut libro sequenti ostendemus. Dicunt aliqui esse posse habitum determinatum potentiam ad bonum. Sed contra, quia talis habitus necessitatet illam, et sic perseverare non esset liberum, quod dici non potest, ut capite sequenti videbimus. Respondent esse posse habitum determinatum ad bonum in communi, non vero ad singulos actus, et ideo non tollere libertatem in illis, quia non inducit necessitatem quoad exercitium, sed tantum quoad specificationem. Sed contra, quia hoc ipsum est nimis falsum, tum quia, seclusis privilegiis, homines prædestinati, dum perseverant, libere perseverant, etiam quoad specificationem, quia ita non transgrediuntur præcepta ut possint transgredi, et ita stant ut possint cadere, et ideo monentur ut cum metu et tremore suam salutem operentur, ut ex Scripturis admonuit Concilium Tridentinum, sess. 6, cap. 43; tum etiam quia impossibile est solum habitum posse determinare infallibiliter, seu necessitare voluntatem ad bonum etiam in communi, quia habitus non necessitat ad actualem considerationem necessariam ad bene operandum, nec consumit aut tollit libertatem innatam voluntati humanæ ad eliciendum et suspendendum actum suum, ut iterum capite sequenti occurret.

3. Probatur quarto. — Quarto, est optima ratio, quia per donum perseverantiae preser-

vatur homo ab omni gravi lapsu; hoc autem non potest facere habitus per se spectatus, nisi addatur auxilium. Quod si auxilium actuale necessarium est, illud sufficit sine habitu superaddito gratiæ et virtutum; ergo non datur tale donum per habitum superadditum. Minor quoad priorem partem probatur, tum quia habitus indiget auxilio actuali ad operandum, ut docet D. Thomas, dicta quæst. 109, art. 9, et in lib. 3 dictum est; perseverantia autem per operationem fit; ergo non potest habitus illam praestare sine auxilio actuali; tum etiam quia habitus per se spectatus non applicat voluntatem ad opus, sed potius voluntas arbitrio suo utitur habitu, cum vult. Unde quantum est ex vi cujuscumque habitus, potest voluntas non uti illo in quacumque occasione et opportunitate, ac subinde peccare, nisi aliunde per auxilium applicetur efficaciter; ergo habitus sine auxilio non sufficit. Altera vero pars, scilicet, auxilium sine habitu posse sufficere, probatur, quia per auxilium potest Deus facere ut voluntas velit, et operetur secundum omnes virtutes infusas, vel acquisitas, temporibus opportunis ac necessariis. Sed si homo faciat, perseverabit; ergo si congruum detur auxilium, satis erit sine speciali habitu. Et hic discursus probat non solum de peculiari habitu ab aliis distincto, sed etiam de quacumque intensione gratiæ vel virtutum, quia nulla quantacumque habituum gratiæ intensio ad donum perseverantiae sufficit, quia semper de se indifferens est, et in omni occasione et opportunitate ita inclinat ut voluntas illi conformari vel subtrahi possit, nisi aliunde per actualia auxilia protegatur, et certissime inducatur. Et e converso non est necessaria talis intensio habitualis ad perseverantiam, quia si dentur auxilia actualia congrua in quocumque statu gratiæ, etiamsi valde remissa sit, perseverari potest, ut constat in parvulis, et in adultis qui per duos vel tres actus, et interdum per unam tantum contritionem remissam justificantur et salvantur. In his vero qui longo tempore perseverant, major intensio gratiæ perseverando comparatur; verumtamen etiam illa potest esse non nimis magna, et quantacumque illa tandem sit, non tam est causa perseverantiae, quia effectus, quamvis, quia perseverantia illa successione actuum perficitur, priores actus erunt causa majoris intensiois habitus, et illa intensio aliquid conducit ad posteriores actus quibus paulatim perseveratur, simpli-

citer autem non est ad perseverandum necessaria.

4. Summa præcedentis doctrinæ. — *Multiplex perseverandi modus.* — Relinquitur ergo ut proprium donum perseverantiae usque in finem in speciali auxilio gratiæ consistat. Addendum vero est, regulariter seu ordinarie loquendo, donum hoc non esse unum simplex, sed multiplex seu plurium collectionem. Quia perseverantia non consistit regulariter in uno actu nec in uno momento perficitur, sed in temporis duratione ac successione, in qua plures actus, vel plures effectus gratiæ ad perseverandum necessarii sunt; ergo sunt necessaria plura auxilia congrua ad illos actus seu effectus; in illorum ergo collectione donum hoc consistet. Ut autem qualis sit hæc collectio declaremus, suppono, ab instanti illius primæ justificationis, in cuius gratia perseveratur, usque ad mortem, aliquam moram temporis intercedere, quia gratia infunditur per primum sui esse, et homo moritur per primum non esse, inter quæ duo instantia aliqua mora temporis necessario interponitur. In illa autem mora variis modis perseverari potest. Primo, sine ullo actu, ut patet in parvulis, qui etiam sine proprio actu justificantur, et potest contingere in adultis, quia, licet per proprium actum justificantur, possunt postea sine novo actu perseverare, vel quia dispositio ad primam gratiam præcessit infusionem ejus, ut saepe contingit in his qui per solam attritionem cum sacramento justificantur, et tempore quo justificantur sunt amentes, aut non actu attendunt; vel quia, licet in ipsa justificatione actu operentur, statim cessant, et usque ad mortem non peccant mortaliter sine novis actibus positivis, ut facile accidere potest. Alius vero et ordinarius modus perseverandi in adultis est exercendo plures actus virtutum, quibus peccata etiam carent post comparatam gratiam in qua permanent, et ita usque ad mortem procedendo.

5. Triplex corollarium. — *Primum.* — Hinc ergo colligimus primo duo præcipue auxiliorum genera ad perseverandum tribui; quædam extrinseca, alia intrinseca dici possunt. Extrinseca voco illa quæ dantur homini ut caveat peccatum mortale, non per voluntarium actum, sed per solam carentiam actus peccaminosi. Et hujusmodi sunt illa auxilia per quæ facit Deus (ut ex Augustino supra dicebamus) ut homini non occurrant suasores ad malum, ad quod spectat, ut nullum